

ULUSAL PAMUK KONSEYİ

PAMUK SEKTÖR RAPORU

2021

1. GİRİŞ

Pamuk ülkemiz tarımında büyük öneme sahip bir üründür. 2020 cirosu itibariyle, içinde yer aldığı "Tahıllar ve diğer Bitkisel Ürünler" grubunda buğday, patates, arpa, mısır, şeker pancarı ve ay çiçeğinden sonra **7. sırada**, ancak grup alanının %3,1'inde grup toplam gelirinin **%9,2'sini**, pazarlanan gelirinin ise **%11.7'sini** sağlayan "Alan Verimliliği" en yüksek ürün konumunda bulunmaktadır¹. Ayrıca yüksek tarımsal üretim değerinin yanı sıra girdi yoğun bir üretim dalı olması nedeniyle tohum, gübre, ilaç, makina sanayileri ve ticareti ile tarım işçilerinden oluşan çok geniş bir kesimin gelir kaynağı durumundadır.

Bunların yanı sıra pamuk, asıl ve yan ürünleriyle otuz kadar sanayiye ham madde sağlayarak ülke ekonomisine katkısını katlanarak artırmaktadır. Örneğe 2020/21 sezonunda üretilen 1 milyon 774 bin ton kütlü pamuktan yaklaşık değerlerle **700 bin ton lif pamuğun** yanı sıra **993 bin ton çiğit** ve bu çiğitten **149 bin ton yemeklik yağ**, **695 bin ton yemlik küspe** elde edilmiş olması; ayrıca **149 bin ton linter** ile **106 bin ton pamuk telefinin** tıbbi malzeme ve kozmetik başta olmak üzere bir çok sanayimizin kullanıma sunulmuş bulunmasıdır. Bütün bu ham maddeler ilgili sanayilerde işlenmek suretiyle katlanarak artan değerlerle ekonomiye kazandırılmaktadır. Bu anlamda sadece asıl ürün 'lif pamuk' örnek alındığında **2020 yılında 864 milyon dolar** değerindeki yerli pamuk ham maddesinin tekstil ve hazır giyim sanayilerimizde işlenerek **brüt 11,68 kat**, **net 3 kat** değer artışlarıyla ülkemiz ekonomisine kazandırılmış olduğu görülmektedir². Ayrıca, yerli pamukla **değerinin 5,6 katı** kadar cari fazla yaratılmış olması söz konusu bu kazanımın önemini daha da artırmaktadır³.

Öte yandan, sahip olduğumuz agro-ekolojik potansiyelin yurt içi pamuk talebinin gerek miktar gerekse kalite olarak daha büyük oranlarda yerli üretimle karşılanmasına elveriyor olması bu kazanımların daha da artırılmasını mümkün kılmaktadır. Bu sezon uygulamaya giren GDO'suz Türk Pamuğu (**GMO Free Turkish Cotton**) garanti markamız pandemi nedeniyle daha da güçlenen doğal ürün talebiyle birlikte anılan bu fırsatın faydaya dönüştürülmesinin etkin bir aracı olacak potansiyele sahiptir. Aynı zamanda ülkemiz dış ticaretinin en önemli sektörleri olan tekstil ve hazır giyim sanayilerimizin hammadde de dışa bağımlılığını azaltarak, küresel rekabet gücünün gelişmesini sağlayacak olan bu fırsatın faydaya dönüştürülebilmesi için yerli pamuk üretimimizin güncel sorunlarının bu raporun sonuncu bölümünde maddeler halinde sıralı öneriler yardımıyla çözülmesi ve desteklemenin kaldıraç olarak kullanılacağı doğru politikalarla pamuk ekim alanlarının genişletilmesi, ayrıca GMO Free Turkish Cotton garanti markasına gereken önem verilerek uluslararası düzeyde tanıtım ve kullanımının yaygınlaştırılması gerekmektedir.

¹ İlgili TÜİK istatistikleri izleyen yılın ikinci yarısında yayımlandığı için, bu değerler UPK Sektör Raporlarında bir yıl gecikmeli olarak verilebilmektedir.

² UPK: Pamuğun Türkiye İçin Ekonomik Önemi (2020)

³ UPK: Pamuğun Türkiye Tekstil ve Hazır Giyim Sanayilerindeki Katma Değer Artışı (2020)

2. DÜNYA PAMUK DURUMU

Pamuk, üretim ve tüketim açılarından, dünya genelinde **68 ülkenin** doğrudan ilgi alanında olan bir endüstri bitkisidir. Bu ülkelerin **45'inde** pamuk hem üretilmekte ve hem de sanayi de kullanılmakta, geri kalan **23 ülkede** ise sadece tüketilmektedir. Bu yaygınlığına karşılık dünya pamuk üretiminin neredeyse tamamı (%99,5) ülkemizin **7. sırada** yer aldığı 10 büyük pamuk üreticisi ülke tarafından gerçekleştirilmektedir; bunlar Hindistan, Çin, ABD, Brezilya, Özbekistan, Pakistan, **Türkiye**, Avustralya, Meksika ve Yunanistan olarak sıralanmaktadır. Dünya pamuk kullanımının da yine, %85 gibi önemli bir kısmı ülkemizin **5. sırada** yer aldığı 8 büyük pamuk tüketicisi ülke tarafından gerçekleştirilmekte ve bu ülkeler Çin, Hindistan, Pakistan, Bangladeş, **Türkiye**, Vietnam, Brezilya ve ABD şeklinde sıralanmaktadır.

Üretim ve tüketimindeki yaygınlık pamuğa önemli bir **küresel emtia** özelliği kazandırmaktadır. Son yıllarda üretim ve kullanımın üçte biri seviyelerine çıkan pamuk dış ticaretinde de yine bazı ülkeler öne çıkmaktadır: Dünya pamuk ihracatının **%82** kadarı 6 büyük ihracatçı ülke (ABD, Brezilya, Batı Afrika-CFA ülkeleri, Avustralya, Hindistan ve Özbekistan) tarafından yapılırken, dünya pamuk ithalatının **%71'i** ülkemizin **4. Sırada** yer aldığı 5 büyük ithalatçı ülke (Çin, Bangladeş, Vietnam, **Türkiye** ve Endonezya) tarafından gerçekleştirilmektedir. **Buna göre Çin, Hindistan, Pakistan ve Türkiye hem üretim hem de tüketimde öne çıkan dört büyük pamuk ülkesi olarak, özel bir rekabet grubu oluşturmaktadır.**

Uluslararası Pamuk Danışmanları Komitesi'ne (*International Cotton Advisory Committee-ICAC*) istatistiklerine göre geçen beş sezon (2016/17-2020/21) ile gelecek iki sezon⁴ itibarıyla dünya pamuk durumu **Çizelge 1'**de özetlenmiş olup, dönem boyunca ortaya çıkan başlıca gelişmeler maddeler halinde aşağıda sıralanmıştır:

- **Dünya pamuk ekim alanları** 2019/20 sezonunda 34 milyon ha seviyelerine çıkmıştır ki, bu seviye 1995/96 sezonundaki tarihi rekorun sadece %5 kadar gerisindedir. İzleyen sezonda 32 milyon ha'a gerileyen ekim alanları, içinde bulunduğumuz sezonda tekrar **33 milyon ha'a** yükselmiş olup, gelecek sezonda bu seviyesini koruyacağı öngörülmektedir.
- **Dünya pamuk tarla verimleri** de aynı süre zarfında 700 kg/ha seviyelerinden yaklaşık 100 kg/ha artışla **800 kg/ha** seviyelerine yükselmiş olup, 20..25 kg/ha lık azalmalarla bu seviyeyi korumakta olduğu tahmin edilmektedir.
- Ekim alanları ve tarla verimlerindeki bu gelişmeler paralelinde **dünya pamuk üretimi** 21 milyon ton dan **26 milyon ton** seviyelerine çıkmıştır.
- Geçen sezon (2020/21) ekim alanlarının bir önceki sezona göre %8 (2,7 milyon ha) azalması sonucunda üretim **24,3 milyon tona** gerilemiş ancak bu sezon ekim alanlarının genişlemesiyle birlikte tekrar 25 milyon tonun üzerine çıkmış olup gelecek sezon itibarıyla **26 milyon ton** olacağı öngörülmektedir.
- Geçen sezon ekim alanlarındaki azalmanın muhtemel nedeni olarak bir önceki sezonun (2019/20) **Bitiş Stok/Kullanım Oranı değerlerindeki** anormal yükselmelere (%54'ten %80'e) bağlı olarak düşen **ürün fiyatları** gösterilmektedir. Söz konusu Stok/Kullanım Oranı içinde bulunduğumuz sezon itibarıyla bu yüksekliğini korumakta ve gelecek sezonda da bu durumun süreceği öngörülmektedir ki, bu durum stokların ürün fiyatları üzerindeki baskısının sürmekte olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

⁴ ICAC istatistiklerinde '**pamuk üretim sezonu**' olarak '**01 Ağustos-31 Temmuz**' arası dönem esas alınmaktadır. Ülkemizin de içinde olduğu pamuk ülkelerinin çoğunluğu bu tanıma uymakta, ancak Çin '01 Eylül-30 Ağustos', Hindistan '01 Ekim-30 Eylül' ve Avustralya '01 Nisan- 31 Mart' arası dönemleri pamuk üretim sezonu olarak kabul etmektedir.

- 2015/16..18 aralığında kararlı bir artışla 21 milyon ton'dan 26 milyon ton seviyelerine yükselen **dünya pamuk tüketimi** 2019/20 sezonundaki 2,5 milyon tonluk bir gerileme dışında bu seviyesini korumuş olup, gelecek sezonda da koruyacağı öngörülmektedir.
- İrdelenen dönemlerde üretim ve tüketimde yaşanan gelişmelere bağlı olarak **dünya pamuk dış ticaret hacmi** de büyümüş, 7,5 milyon tondan **9 milyon ton** seviyelerine yükselmiştir. Buna göre hâlihazırda dünya pamuk üretiminin üçte bir kadarının dış ticarete tabi mal olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 1. Dünya Pamuk Durumu*

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22**	2022/23***
Alan (ooo ha)	29,867	33,110	32,923	34,212	31,981	33,188	33,341
Verim (Kg/ha)	773	806	788	761	759,9	775,4	781
(milyon ton)							
Başlangıç Stoku	20,38	18,63	18,645	18,51	22,259	20,349	20,458
Üretim	23,14	26,71	25,4	26,05	24,302	25,733	26,033
Tüketim	24,78	26,44	25,85	22,54	25,662	25,629	25,818
İhracat	8,31	9,26	9,27	9,05	10,604	10,152	10,657
İthalat	8,3	9,00	9,054	8,27	10,051	10,153	10,607
Ticaret Dengesizliği	-0.18	-0.26	0.22	-0.78	0,553	0,01	
Bitiş Stoku	18.63	18.65	18.51	21.24	20,349	20,457	20,672
BtşStok/Kullnm+İhr.(%),	50	55	54	80	79	80	80
Btş.Stok/Kullnm(%)	125	106	108	123	79	80	80
Cotlook Index A (USD/lb)	82,77	87,98	84,35	71,33	84,96	--	--
• ICAC, Cotton Update, Supply and Distribution of Cotton, 01 Dec., 2020							
• Tahmin ***Öngörü							

3. TÜRKİYE PAMUK DURUMU

2015/16..2020/21 dönemi ülkemiz pamuk üretimi ve durumu **Çizelge 2** ve **Çizelge 3'te** özetlenmiş olup, dönem boyunca ortaya çıkan başlıca gelişmeler şunlardır:

- 2016/17 sezonundaki son otuz yılın en düşük değeri olan 416 bin ha seviyesinden sonra artmaya başlayarak 2017/18 sezonunda 502 bin, 2018/19 sezonunda 519 bin ha'a çıkan **pamuk ekim**

alanları 2019/20'de %14 azalarak 478 bin ha'a gerilemiştir. 2020/21 sezonunda bu gerileme, raporun ilerleyen bölümlerinde açıklanacak nedenlerle, artarak sürmüştür ve pamuk alanları %40 azalma ile 359 bin ha seviyesine düşmüştür. Ancak, aynı sezonun pamuk bilançosundaki iyileşmeyle birlikte, içinde bulunduğumuz sezon itibarıyla ekim alanlarının tekrar **480 bin ha** seviyesine çıkmış olduğu tahmin edilmekte, ayrıca bu gelişmenin gelecek sezonda da süreceği öngörülmektedir.

- **Tarla verimleri** geçen yirmi yıllık dönemin ilk on beş yılında sertifikalı tohum kullanımı destekleme politikaları ve yerli tohum ıslahındaki gelişmelerle birlikte 300 kg/da seviyelerinden, 2016/17 sezonu itibarıyla **505 kg/da tarihi rekor** değerine yükselmiştir. Ülkemizi Avustralya'nın ardından dünya ikinciliğine taşıyan bu seviye son beş yıl boyunca 2019/20 sezonundaki iklim değişikliğinden kaynaklanan nedenlerle kültürel önlemlerde yeterli başarının sağlanamamış olması sonucunda ortaya çıkan 40 kg/da'lık bir azalmanın dışında korunabilmiştir.
- Ekim alanlarındaki gelişmelere bağlı olarak 2018/19 sezonunda 2 milyon 570 bin ton'a kadar yükselen **kütlü pamuk rekoltesi** 2019/20 sezonunda %14 azalarak 2 milyon 200 bin ton'a, 2020/21 sezonunda ise %19 azalarak 1 milyon 774 bin ton'a düşmüştür; bu sezon itibarıyla ekim alanlarının **480 bin ha'a** ve bunun paralelinde rekoltenin **2, 376 ton'a** yükselmiş olduğu tahmin edilmektedir.
- Türkiye **pamuk tüketimi** son beş yıllık dönemde 1 milyon 500 bin ton dolayında seyretmiştir; içinde bulunduğumuz sezon (2021/22) itibarıyla küresel salgın sonrasında hızla artan talep doğrultusunda 1 milyon 514 bin ton'dan **1 milyon 617 bin ton'a** yükselmiş olduğu tahmin edilmektedir (**Çizelge 3**).
- Son beş yıllık dönemde tüketimdeki istikrara karşılık üretimin dalgalı bir seyir izlemesi değişken arz açıklarına neden olmuş ve bu açıklar 801 bin ton ile başladıktan sonra 786 bin tona kadar düşen, ancak 2019/20 sezonunda bir milyon ton'u aşan ve nihayet içinde bulunduğumuz 2021/22 sezonu itibarıyla **1 milyon 170 bin ton'a** çıktığı tahmin edilen **lif pamuk ithalatlarıyla** kapanmıştır.
- Aynı dönemde 71..155 bin ton aralığında dalgalı bir seyir izleyen **lif pamuk ihracatının** 2021/22 sezonunda **126 bin ton** olduğu tahmin edilmektedir.
- Bu bağlamda dikkatle değerlendirilmesi gereken önemli gelişme tüketimin 1 milyon 455 bin ton ile 1 milyon 555 bin ton aralığında oldukça durağan bir seyir izlemesine, ayrıca ihracatta da önemli bir gelişme olmamasına karşılık **lif pamuk arzının** 2 milyon 330 bin ton'dan 2 milyon 793 bin tona çıkması ve 2021/22 itibarıyla **3 milyon 290 bin tona** çıktığının tahmin edilmesidir. Sanayicilerin giderek artan oranlarda yüksek stoklu çalışmaya geçmesinden kaynaklanan bu uygulama sonucunda lif pamuk ithalatı artmakta ve daha önce %50..60 aralığında seyretmekte olan **Bitiş Stoku/ Kullanım Oranı (1) ve (2)'in %70..90** bandına çıkmış bulunmaktadır. Ham madde fiyatlarındaki dalgalanmalardan korunma çabasının ürünü olan bu durumun özellikle hasat dönemlerinde artan ölçülerde pamuk fiyatlarının baskılanmasına neden olacağı bilinmelidir.
- Türkiye Stok/Kullanım oranlarında son üç sezondur görülmekte olan bu önemli değişiklik, dünya genelindeki benzer gelişmenin ülkemizdeki yansımasıdır.

Çizelge 2. Türkiye Pamuk Üretimi

	2016/17*	2017/18*	2018/19*	2019/20*	2020/21*	2021/22**
Ekim Alanı, bin ha	416	502	519	478	359	480
Kütlü Üretimi, bin ton	2.100	2.450	2.570	2.200	1.774	2.376
Kütlü Verimi, kg/da	505	488	494	460	494	495
Çırçır Randımanı **	36	36	36	38	37	37
Lif Üretimi, bin ton	756	882	977	814	656	833
Lif Verimi, kg/da	170	182	176	188	183	183

*TUİK 2020, **ICAC, Country Online, 01 Dec.,2021 (Est.)

- Geçen beş yıllık dönemde ülkemiz **lif pamuk fiyatları** 5,21 TL/kg'dan 12,7 TL/kg'a artan bir seyir izlemiş görünmekle birlikte bunların ABD Doları karşılıkları 1,58 ila 1,77 bandındaki dalgalanmalardan ibaret olmuştur. İçinde bulunduğumuz sezonda ise olağanüstü bir hasat dönemi yaşanmış; pamuk fiyatları dünya piyasaları paralelinde beklenmedik ölçüde gelişmiştir. Sonuç olarak Aydın, İzmir, Adana, Şanlıurfa ve Diyarbakır Ticaret Borsaları Eylül, Ekim ve Kasım ayları **Lif Pamuk Tescil kıymeti ortalaması 24,88 TL/kg** olup bu değer bir önceki sezona göre **%100'e yakın bir artış** anlamına gelmektedir. Bu değer ABD Doları karşılığı da, TCMB 2021-Q4 dönemi ortalama kuru 10,42 TL üzerinden **2,39 USD/kg** olup bu aynı dönemin **Cotlook A Index fiyatından (2,43 USD/kg)** sadece 4 cent düşük bir değerdir. Bu sonuçlardan hareketle ülkemiz pamuk piyasalarının ABD başta olmak üzere dünya piyasalarını yakından izleyip etkilendiğini ve Cotlook A endeksinin bu anlamda oldukça güvenli bir gösterge olduğunu ileri sürmek yanılı olmayacaktır.

Çizelge 3. Türkiye Lif Pamuk Durumu*

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Başlangıç Stoku	826	802	822	874	1,131	1,287
Üretim	703	792	977	815	700	833
İthalat	801	876	786	1.017	962	1,170
Toplam Arz	2.330	2.470	2.585	2.706	2.793	3,290
İhracat	73	71	155	98	93	126
Tüketim	1.455	1.481	1.555	1.477	1.514	1,617
Bitiş Stoku	802	918	875	1.131	1.186	1,542
S/K Oranı**	53	59	51	72	74	89
S/K Oranı***	55	62	56	77	78	91
Ort.Fiyat ****(TL/kg)	5,21	6,5	9,28	9,66	12,7	24,88
(USD/kg)	1,64	1,77	1,58	1,68	1,60	2,39
Cotlook A Ind (USD/kg)	1,82	1,94	1,86	1,70	1,87	2,43*****

* ICAC, Country Online, 01 Dec.,2021 (Est.)

** S/K Oranı (1): Bitiş Stoku/Tüketim+İhracat

***S/K Oranı (2): Bitiş Stoku/Tüketim

**** Ort.Fiyat (2016..2020) İzm.Tic.Bors. Ekim-Kasım 41 Renk Kapanış Ort.Fiyatları (2021) Aydın, İzmir, Adana, Şanlıurfa ve Diyarbakır Ticaret Borsaları Eylül, Ekim, Kasım Pamuk Tescil Ort.

***** TL/USD çevrimleri TCMB (EVDS): İlgili yıllar- Q4 Dönemi Ort. Dolar kuru

***** ICAC, Cotton This Month, 01.Dec.,2021

4. TÜRKİYE PAMUK ÜRETİM MALİYETLERİ

Her yıl Konseyimiz koordinasyonunda yapılmakta olan **carî pamuk üretim maliyetlerinin Tespitine dair çalışma** 2021/22 sezonu için de tekrarlanmıştır. Bu amaçla ülkemiz pamuk bölgelerindeki kuruluşlardan bilgi istenmiş, bunların 13'ünden cevap alınmıştır. İlgili kuruluşlardan gelen maliyet verilerinin değerlendirme sonuçları aşağıda özetlenmiştir. (Çizelge 4).

Bölge	KAYNAK KURUMLAR	BİRİM MALİYETLER	
		TL/dekar	TL/kg-kütlü*
Ege	Aydın Tic.Borsası (Makinelı Hasat)	2.682	5,42
Ege	Aydın Efeler Ziraat Odası (Makinelı Hasat)	3.250	6,57
Ege	Söke Ziraat Odası (Makinelı Hasat)	3.000	6,06
Ege	Söke Ticaret Borsası (Makinelı hasat)	2.739	6,06
Ege	Menemen Ziraat Odası (Makinelı Hasat)	3.107	6,28
Ege	TARIŞ (Makinelı Hasat)	3.077	6,22
Çukurova	Antakya Ziraat Odası	4.741	9,58
Çukurova	Çukobirlik	3.060	6,18
Çukurova	Yüreğir Ziraat Odası	2.835	5,73
Çukurova	Adana Tic. Borsası	2.470	4,99
GAP	Şanlıurfa Ziraat Odası	3.886	7,85
GAP	Diyarbakır Yenişehir Zir. Odası (Makinelı Hasat)	3.236	6,54
GAP	G.Antep Şehit Kamil Zir.Odası	4.050	8,18
TÜRKİYE ORTALAMA PAMUK ÜRETİM MALİYETİ		3.241	6,55
* Türkiye ortalaması verim tahminine (500 kg/dekar) göre.			

Buna göre;

- Bir önceki sezon 2.345 TL/da ve 5,14 TL/kg-kütlü olan **ülke ortalaması pamuk üretim maliyetleri** 2021/22 sezonunda alan birimi başına %38, ürün birimi başına ise, ortalama tarla verimindeki artış sayesinde %27,4 oranında artarak 3.241 TL/da ve 6,55 TL/kg değerlerine yükselmiştir.
- **Bölgeler itibariyle üretim maliyetleri**, bu sezon iklim koşullarının ülke genelinde önemli farklılıklar göstermemesine bağlı olarak, Antakya ve Gaziantep dışında, **3.241 TL/da** ülke ortalamasına yakın, dar sınırlar arasında değişmiştir. Antakya Ziraat Odasınca bildirilen 4.741 TL/da üretim maliyetinin ortalamadan olan büyük farkının tarla kirası ile sulama bedelinden, Gaziantep Ziraat Odasınca bildirilen 4.050 TL/da maliyetin ise sulama bedelinden kaynaklandığı belirlenmiştir.
- 2021/22 sezonu ülke ortalaması tarla verimi için 495 kg/da tahminine göre **kütlü pamuk birim üretim maliyetlerinin** (Antakya ve Gaziantep hariç) 5,42..7,85 TL/Kg değerleri arasında değiştiği ve ülke ortalamasının **6,55 TL/Kg-Kütlü** olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

5. TÜRKİYE PAMUK ÜRETİM BİLANÇOSU

Üreticilerin **ekim kararı** üzerindeki en önemli etken kuşkusuz pamuk üretiminden ekonomik kazanç sağlayıp sağlayamadıklarıdır. Bunu anlamının yegâne yolu enflasyondan arındırılarak reel değerlerine indirgenmiş cari değerle **yıllık bilançolar** yapmak ve bunları pamuk ekim alanlarındaki değişmelerle karşılaştırmaktır. Bunun yanı sıra söz konusu bu analiz desteklemelerin üreticilerin ekim kararı üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi ve **bu etkinin arttırılması için miktar, yöntem ve takvim bağlamında yapılması gerekenler** hakkında da yol gösterici olmaktadır.

Çizelge 5'te 2019, 2020 ve 2021 yılları kütlü pamuk üretim bilançoları ile bu bilançolarda bir önceki sezona göre ortaya çıkan (% cinsinden) değişmeler görülmektedir.

Çizelge 5. TR Kütlü Pamuk Bilançosu

	2019	2020	2021	2020/2019	2021/2020
Ekiliş, bin ha	478	359	480	-%25	%34
Kütlü rekoltesi, bin ton	2193	1.774	2.376	-%19	%34
Kütlü verimi, kg/da	459	494	495	%8	%0
Maliyet, TL/da	1.873	2.345	3.241	%25	%38
Maliyet, TL/kg-kütlü	4,08	4,75	6,55	%16	%38
Kıymet, TL/kg-kütlü	3,76	5,4	10,65	%44	%97
Brüt marj, TL/kg-kütlü	-0,32	0,65	4,10	%303	%527
Destek (mazot), TL/da	62	62	62	%0	%0
Destek (gübre), TL/da	4	4	4	%0	%0
Fark Ödemesi, TL/kg-kütlü	0,8	1,1	1,1	%38	%0
Destek Kesinti oranı, %	4	4	0	%0	%100
Net Destek (Toplam), TL/kg-kütlü	0,91	1,18	1,23	%30,69	%4
TGFE Mayıs-Mayıs Değişimi, %	12,9	7,66	28,55	-%40,62	%272,72
Reel Destek (Toplam), TL/kg-kütlü	0,79	1,09	0,88	%38,05	-%19,41
NET MARJ, TL/kg-kütlü	0,47	1,75	4,98	%274,54	%185,11
NET MARJ, % Maliyet	%11,43	%36,25	%76,12	%222,21	%106,65

Buna göre:

- **2019 yılında** 478 bin ha alanda pamuk ekilmiş, 459 kg/da verimle 1 milyon 873 bin ton kütlü pamuk rekoltesi sağlanmıştır.
- Dekar başına 1.873 TL maliyetle sağlanan bu ürünün kg başına maliyeti 4 lira 8 kuruş olmuş ve bu ürün 3 lira 68 kuruşa satılarak **-32 kuruş/kg-kütlü NEGATİF BRÜT MARJ** (zarar) oluşmuştur.
- Aynı yıl için 62 TL/da mazot, 4 TL/da gübre desteği ve 82 kuruş/kg-kütlü fark ödemesi olmak üzere beher kg kütlü için **toplam 91 kuruş Net Destek** hak edilmiş,

ancak fark ödemesi desteği ödenmesinde yapılan %4 kesinti ve toplam ödemenin ertesi yılın Mayıs ayında yapılmasına bağlı olarak, aradan geçen süre zarfında para değerindeki azalma (TUİK-TGFE Tarımsal Girdi Fiyat Endeksine göre hesaplanmıştır.) nedeniyle bu Net Desteğin Reel değeri 79 kuruş/kg-kütlü değerine düşmüştür.

- Böylece 2019 yılı pamuk bilançosu kg-kütlü başına **47 kuruş NET MARJ** ile, bir başka ifadeyle **maliyetin %11,43'ü kadar bir kazançla** kapanmıştır.
- Bu olumsuz bilanço, ayrıca desteklemede münavebe koşulunun devreye girmesi ve 2020 desteklerine dair resmi açıklamanın zamanında yapılmaması üreticilerin önemli ölçüde pamuktan vazgeçmesine neden olmuş ve 2020 yılı ekim alanları %25 azalarak, geçen 30 yılın en düşük değeri olan 359 bin ha'a gerilemiştir.
- 2020 yılında ekim alanlarındaki büyük daralmaya karşın, tarla verimin %8 artması sayesinde rekolteadaki azalma %19 ile sınırlı kalarak 1 milyon 774 bin ton olmuştur.
- Benzer şekilde alan birimine üretim maliyetinin önceki yıla oranla %25 artmasına rağmen, kg-kütlü başına maliyet artışı %16 ile sınırlı kalarak 4 lira 75 kuruş olmuştur. Ayrıca ürün önceki sezona göre %44 oranda yüksek fiyatla, 5 lira 40 kuruşa satılarak, kg-kütlü başına **65 kuruş POZİTİF BRÜT MARJ** (kazanç) oluşmuştur.
- Mazot ve gübre desteklerinin önceki yıla aynı kalmasına karşın, fark ödemesi desteğinin brüt %38 artarak 1 lira 10 kuruşa yükselmesi sonucunda Net Destek Toplam değeri **1 lira 18 kuruş** olmuştur. Mayıs 2019-Mayıs 2020 dönemi TGFE oranından (%7,66) hareketle, bu desteğin **Reel değerinin 1 lira 9 kuruş olduğu bulunur ki, bu durumda 2020 yılı pamuk bilançosu kg-kütlü başına 1 lira 75 kuruş NET MARJ** veya bir başka ifadeyle **maliyetin %36,25'i kadar bir kazançla** kapanmış olduğu anlaşılmaktadır.
- Nitekim 2020 yılındaki bu olumlu bilanço 2021 yılında üreticilerin tekrar pamuğa dönmelerini sağlamış ve ekim alanları %34 artarak 480 bin ha'a çıkmıştır. Böylece önceki yılın verim değerlerinin korunmasıyla birlikte rekoltenin de %34 artışla 2 milyon 376 bin ton'a çıkmış olduğu tahmin edilmektedir.
- 2021'de üretim maliyetleri alan ve ürün birimi bazında %38 gibi önemli bir oranda artmıştır. Buna karşılık ürün fiyatlarının da %97 oranında artması sonucunda kg-Kütlü başına **4 lira 10 kuruş** gibi, önceki yılın 5 katından fazla bir **BRÜT MARJ** oluşmuştur. Enflasyon oranında reel değerlere indirgenen desteklerle birlikte söz konusu brüt marj, önceki yıla göre **%185'lik** bir artışla **4 lira 98 kuruş büyüklüğündeki bir NET MARJ'A** yükselmektedir, ki bu değer **üretim maliyetlerinin %76,12'si büyüklüğünde bir kazanç** anlamına gelmektedir.

Son üç yılın bilançoları üzerinde yapılan değerlendirmeler bizi şu bulgulara ulaştırmaktadır:

- **Destekleme** ülkemiz pamuk üretiminde **istikrarın temel koşulu, üretimi geliştirmenin anahtarıdır.**
- Pamuk üreticilerimizin gelecek sezonun ekim kararındaki temel ölçüt bir önceki sezonun pamuk bilançosunun **TATMİN EDİCİ DÜZEYDEKİ POZİTİF NET**

MARJLA kapanmış olup olmadığı; negatif net marj üreticiyi pamuktan uzaklaştırırken, pozitif net marj pamuğa yaklaştırmakta ve bu etki marjın büyüklüğü ile orantılı olmaktadır.

6. TÜRKİYE PAMUK ÜRETİMİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Ülkemiz pamuk üretiminin sorunlarını yüksek üretim maliyeti, verim ve kalite kayıpları, desteklerin etkinleştirilmesi ve pazarlama, sürdürülebilirlik ve farkındalığın geliştirilmesi ana başlıkları altında toplamak mümkündür. Bu sorunların çözümü için konseyimizce geliştirilen **olurlu çözüm önerileri** aşağıda bu başlıklar altında maddeler halinde sıralanmıştır:

a. Yüksek üretim maliyeti

1. Bakanlıkça tarım ilaçları ve mineral gübreler için **etkin madde içeriği esasına dayalı tavan fiyatlar** belirlenmeli ve bu fiyatlara belirli aralıklarla güncellenerek denetlenmelidir.
2. Tarımsal üretim girdilerinin **KDV oranları** düşürülmelidir.
3. Özellikle ilaçlamada yüksek kapasiteli, modern teknoloji ürünü makine ve ekipmanlardan küçük büyük bütün çiftçilerin yararlanması sağlanmalı, bu amaçla pahalı ve kullanımı bilgi ve deneyim gerektiren bu araçların, makinalı hasat örneğindeki benzer şekilde, **çiftçi örgütleri ve müteahhitler aracılığında ortaklaşa kullanımı** teşvik edilmelidir.
4. Makinalı pamuk hasadı, ilaçlama vd. **müteahhitlik hizmeti bedellerinde** uygulanmakta olan KDV oranı %1'e indirilmelidir.
5. **Pamuk hasat makinaları ithalatında** 5 yaş sınırlaması 10 yaşa yükseltilmeli ya da AB uygulamasına geçilmelidir.
6. Zirai ilaçların ve gübrelerin kullanılmasına yönelik **eğitim ve yayım çalışmaları** yaygınlaştırılmalıdır.
7. Maliyetin kontrol altına alınması, doğal afet risklerinin azaltılması ve tarla veriminin artırılması amacıyla **temel meteorolojik veriler** Ziraat Odaları ile paylaşılmalı ve bu verilerin üreticiye ulaştırılması sağlanmalıdır.
8. Toprak neminin, sıcaklığının ölçülmesi, PH metre kullanımı gibi basit dijital aletlerin çiftçiler tarafından kullanılması teşvik edilmelidir.
9. **Aşırı gübrelemenin engellenmesi** amacıyla toprak laboratuvarları etkin şekilde kullanılmalı, laboratuvarların analiz sonuçları denetlenerek laboratuvarlara olan güven artırılmalıdır.
10. **Toprakların organik madde miktarını arttıracak** uygulamalar teşvik edilmeli ve pilot projelerle ve araştırma ve yaygınlaştırma çalışmalarıyla desteklenmelidir.
11. **Sentetik gübreye alternatif yöntemlerin** (hayvansal üretim kaynaklı gübre, yeşil gübreleme, organik gübre) kullanılabilmeleri için gerekli altyapı ve eğitim desteği verilmelidir.
12. **Zirai ilaçlara alternatif uygulamaların** teşviki hem pilot projelerle hem araştırma ve yayım çalışmalarıyla desteklenmelidir.
13. Akaryakıt maliyetinin düşürülmesi ve toprak sağlığının artırılması için öncelikle **"Azaltılmış Toprak İşleme"** ve **"Doğrudan Ekim"** teknikleri yaygınlaştırılmalıdır.

14. Yanlış sulama nedeniyle tuzlanma, erozyon ve verim kayıplarının önlenmesi için **modern sulama yöntemleri** yaygınlaştırılmalı ve gerekli **altyapı yatırımları** teşvik edilmelidir. Bu durumu destekler biçimde optimal su kullanımı için arazi düzeyinde eğitimler düzenlenmelidir.
15. Maliyetin yanı sıra ürün kalitesini de olumsuz etkileyen **bilinçsiz, zamansız ve yanlış hasat kimyasalları kullanımını** engellemek için eğitimler düzenlenmelidir.
16. **İlaç ve bayilerinin etkinliği** sınırlandırılmalı, ilaçlama kararları uzman danışmanlarca reçetelendirilmeli, **ilaç bayileri denetimleri** arttırılmalıdır.
17. **Tarım ilaçları satışı** barkod sistemine göre yapılmalı, çiftçiler ruhsatlı ilaçları T.C. Kimlik No ile ve ÇKS'deki ürünlerine göre alabilmeli ve zirai ilaçlar eczanelerdeki gibi izlenebilmelidir.

b. Verim ve kalite kayıpları

18. Kapsamlı bir **eğitim ve yayım projesi** hazırlanıp uygulanmalı, bu bağlamda hasat döneminde ulusal ve yerel tv kanallarında yayınlanacak kamu spotları, sokak tanıtımları vb araçlarla desteklenen bir kampanya düzenlenmelidir.
19. Uğranılacak verim ve kayıplarının önemi nedeniyle Thidiazuron etkin maddeli yaprak döktürücülerin yasaklanması kararı yeniden gözden geçirilerek değiştirilmelidir.
20. **Yerli ıslah pamuk çeşitleri tohumculuğu** vergi muafiyeti,...vb teşviklerle desteklenmelidir.
21. **Makinalı Pamuk Hasadı yönetmeliği** Aydın'daki pilot uygulamadan elde edilen deneyim ışığında güncellenerek diğer pamuk bölgelerini de kapsayacak şekilde uygulanmalıdır.
22. **Çırçır işletmelerinin** günümüz ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi sağlanmalı, ayrıca mevcut çalışma usul ve esasları gözden geçirilerek güncellenmelidir.
23. Bütün işletmelerin ön temizleme ve kurutma üniteleriyle donatılmaları, ayrıca depolama kapasitelerinin işledikleri ürün miktarı ve çeşitliliğine uygun hale gelmesi sağlanmalıdır.
24. Kapasiteye göre çalıştırılması zorunlu **Çırçır Ustası** ve **Pamuk Ustası** sayıları belirlenip istihdamları sağlanmalıdır
25. **Yangın risklerine** karşı alınacak önlemler listesi oluşturularak, işletme içinde bulunması zorunlu yangın tüpü, köpük makinesi sayıları; su tankı ve yer üstü hidrant sayı ve büyüklükleri belirlenmeli, yağmurlama sistemleri, jeneratör vb. ekipmanları bulundurma zorunluluğu getirilmelidir.
26. **Elektronik kantarların** maliyeye e-devlet üzerinden entegrasyonu yapılarak, işletmelere giren ve çıkan ürünlerin anlık takibi sağlanmalıdır.
27. Kütlü ve lif pamukta ürün güvenliği ve denetimini sağlamak amacıyla hazırlanmış olan "**Pamukların Kontrolüne İlişkin Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2012/25)**" ile "**Pamukların Standardizasyonuna İlişkin Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2012/27)**" günümüz şartlarına göre yenilenmeli ve mutlak surette uygulanması sağlanmalıdır.
28. Pamuğun araziden çırçır işletmesine sevkini, ayrıca kalitesinin ve desteklemelerin takibi için ve çırçır işletmelerinin kalite ve standardizasyonu ile

ilgili Tarım ve Orman Bakanlığına da bazı yetkilendirmeler verilmeli; hasat sezonunda denetimler yapılmalıdır.

c. Desteklerinin etkinleştirilmesi ve pazarlama

29. Pamuk politikalarının belirlenmesi ve uygulamasında **ilgili bakanlıklar vd. kurumlar arasında koordinasyon** sağlanmalıdır.
30. **Pamuk ekim alanlarının ve rekoltenin** uydu teknolojilerinden yararlanılarak parsel bazında **hızlı ve güvenli tahminini** sağlayan bir ağ kurulmalıdır.
31. Pamuk ekim tahminleri ÇKS ve Tapu kayıtlarından alınan Parsel Tanımlarıyla birlikte TİKAS ile entegre edilerek yürütülmelidir.
32. **Destekleme miktarı** ülkesel üretim maliyetleri ile küresel ürün fiyatlarının güvenilir tahminlerine göre belirlenerek **sezon öncesinde ilan edilmeli**; sezon boyunca, özellikle tarla verimi ve üretim maliyetlerinde, beklenmedik olumsuzlukların ortaya çıkması halinde **sezon sonunda revize edilmelidir**.
33. Destekleme **en az 3** tercihan **5 yıllık** süre için duyurularak uygulanmalıdır.
34. Desteklemenin orta ve uzun vadeli stratejik kalkınma planları kapsamında pamuk tarımı ve pamuğa dayalı THG vd. sanayilerimizin gelişmesinde **etkin bir kaldıraç olarak kullanılabilmesi** dikkate alınmalıdır.
35. Sezon boyunca ve sezon sonunda **üretilen ve denetlenen pamuk balya kayıtları ile üretim sonuçları** karşılaştırılarak ilan edilmelidir.
36. ELÜS'ler üzerinden **kütlü pamuk fark ödemesi destekleme miktarının hesaplanmasında**, ilgili ticaret borsasınca yayınlanan "Sezon Ortalaması Çırçır Randımanı" değerleri esas alınmalıdır.
37. Pamuk Lisanslı Depoculuk Sisteminin gelişmesi için **depo kirası destekleri** arttırılmalıdır.
38. Üreticilerin önündeki diğer büyük bir engel de kütlü pamuklarını lif haline getirmek için aldıkları çırçırılama hizmetinin %18 KDV'ye tabi olmasıdır. Bu engelin ortadan kaldırılması için **çırçırılama hizmetinde KDV oranı %1'e düşürülmelidir**
39. **Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri** lisanslı depoculuk desteklerinden yararlanamamaktadır. Tariş, Çukobirlik, Antbirlik gibi tamamen üreticilerden oluşan bu kooperatiflerin sistem dışında kalması lisanslı depoculuktan beklenen yararların tabana yayılmasını engellemektedir. İlgili yönetmelikte yapılacak bir düzenleme ile bu yanlış acilen düzeltilmelidir.
40. Mevcut uygulamada çırçır işletmeleri de lisanslı depoculuk desteklerinden yararlandırılmamaktadır. Çırçır işletmelerine **analiz desteği** verilerek bunların da sisteme katılmaları ve bunlar sayesinde lisanslı depoculuk hizmetine erişemeyen küçük çiftçilerin dolaylı olarak sistemden yararlanmaları sağlanmalıdır.
41. Lisanslı depoculuk kapasitesinin artırılması ile **Ürün İhtisas Borsası** etkin şekilde çalıştırılabilir. Böylelikle hem üretici ürününü yıl içerisinde yaparak satma şansına, tekstil işletmeleri ise daha uzun soluklu ticari bağlantı yapma şansına sahip olacaktır.
42. Ürün İhtisas Borsasının biran önce hayata geçirilmesi sağlanmalıdır.

d. Sürdürülebilirlik ve Farkındalığın Geliştirilmesi

43. **Ulusal Tarımsal Sürdürülebilirlik Stratejisi** belirlenmeli ve destekleme, Ar-Ge, Eğitim ve Yayım faaliyetleri ve yatırımları bu stratejiye uygun şekilde yürütülmelidir.
44. **Pamukta Sürdürülebilirlik Standardı** hazırlanmalı ve bu standart İyi Tarım Uygulamaları (İTU), GMO Free Turkish Cotton Garanti markası Standardı gibi ulusal ve BCI gibi uluslararası diğer standartlarla eşleştirilmeli ve bu standardı uygulatacak ve denetleyecek mekanizmalar kurulmalıdır.
45. **Organik pamuk ve İyi Pamuk Uygulamaları (İPUD)** kapsamında üretim yapan çiftçiler prim, sertifikasyon giderlerine katılım vb. yöntemlerle desteklenmelidir.
46. **GMO Free Turkish Cotton garanti markasının** tanıtım ve kullanımı teşvik edilmelidir.

Bertan Balçık
Ulusal Pamuk Konseyi
Yönetim Kurulu Başkanı
10.12.2021

Prof. Dr. Hakkı Ünal Evcim
Genel Sekreter